

1. Obiekt

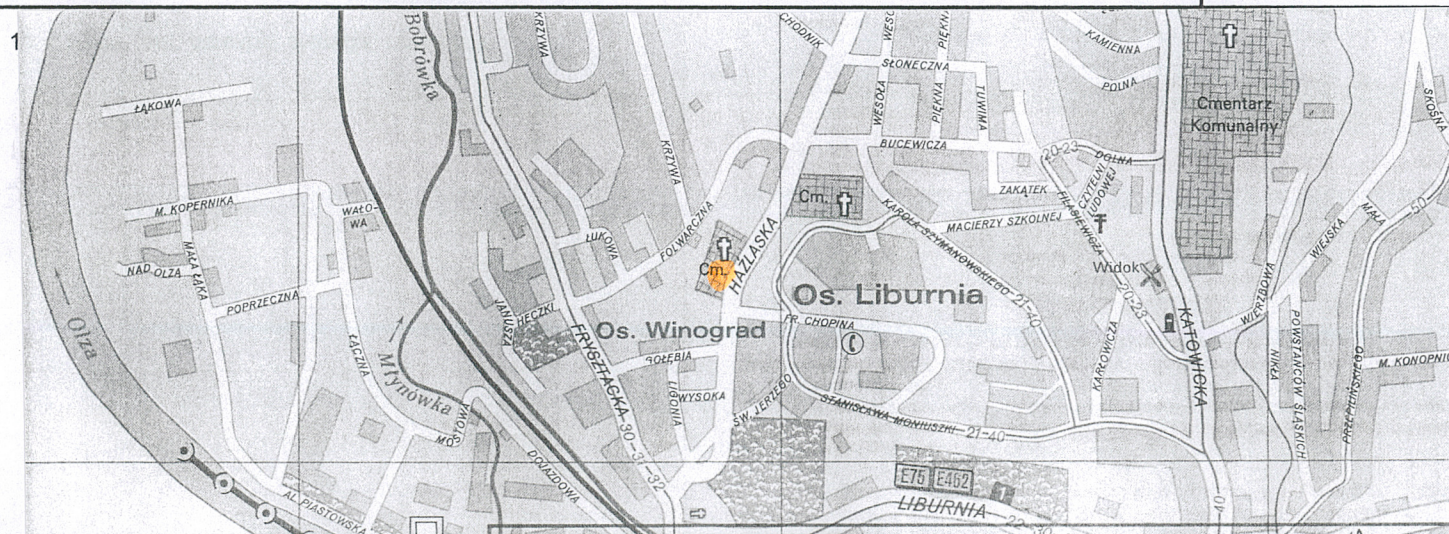
Synagoga cmentarna na „starym” cmentarzu żydowskim

2. Czas powstania

1906 r.

3. Miejscowość

CIESZYN

4. Adres:

ul. Hażłaska 39

5. Przynależność administracyjna

woj. Śląskie

powiat Cieszyn, gmina Cieszyn

Cieszyn (Teschen)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

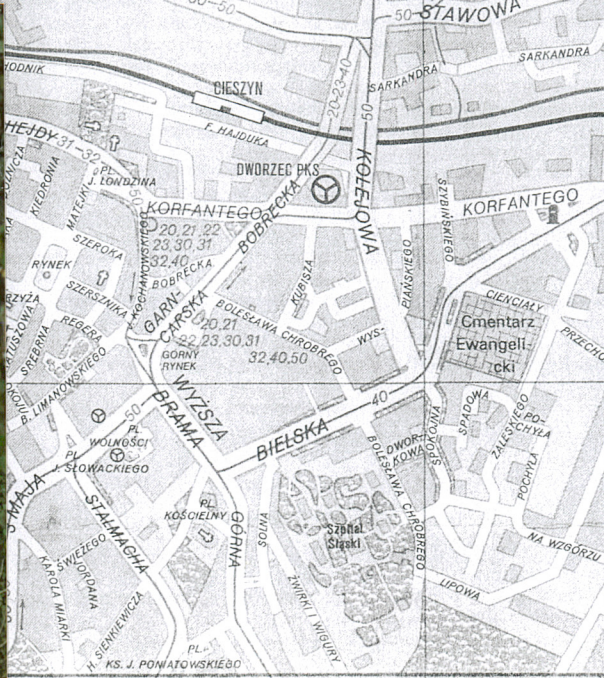
woj. katowickie
powiat cieszyński

8. Właściciel i jego adres

Gmina Wyznaniowa Żydowska
Bielsko-Białą ul. 3 Maja 7

9. Użytkownik i jego adres
nieużytkowana

10. Rejestr zabytków
A- 411/86 11.07.1986 r.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje

SYTUACJA:

Kirkut wraz z synagogą zlokalizowany wzdłuż ulicy Hażlaskiej po stronie zach. Synagoga usytuowana na zboczu równoległe do ulicy, w jej pierzei. Z trzech stron otoczona przez Kirkut, który murowanym, ceglanym ogrodzeniem na synagodze zamyka swój obwód.

RZUT<BRYŁA

Synagoga zbudowana na rzucie litery „H”. Bryła rozczłonkowana, składająca się z trzech jednokondygnacyjnych elementów o zróżnicowanej wysokości. Każdy z elementów kryty odrębnym, dwuspadowym dachem. Ze względu na lokalizację na zboczu, obiekt posadowiony jest na kamiennej podbudowie wyrównującej poziom (spadek terenu w kier. Zach. do cmentarza) tworzącej sutereny. Od frontu dostawione schody i podest z kamienia.

MATERIAŁ<KONSTRUKCJA

Obiekt murowany. Podbudowa (taras i schody zewnętrzne z kamienia, część właściwą z cegły). Częściowo otynkowany. Na parterem stropy drewniane, więźba dachowa konstrukcji drewnianej, dach kryty blachą.

ELEWACJE:

Elewacje o pełnym wystroju architektonicznym, częściowo otynkowane, z wyjątkiem ceglanego detalu w postaci narożników lizen, gzymsów arkadowych, nadproży okiennych i drzwiowych. Elewacja frontowa 5-osiowa, w osi pn poprzedzona kamiennym tarasem i schodami. Ożywiona ceglanymi gzymsami kordonowymi w dolnej części fasady, tworzącymi poziome pasy. W skrzydle południowym narożniki ujęte rodzajem ceglanych lizen. Okna i drzwi o wykrojach zwieńczonych półkoliście, brama w przyziemiu w części pd. zwieńczona łukiem odcinkowym. Łuki otworów ujęte ceglanymi opaskami. Elewacje boczne i tylna o analogicznie kształtowanym wystroju jak fasada. Jednakże w elewacje te są znacznie podwyższone przez kamienną podbudowę zbocza. Częściowo okna (w bocznych elewacjach) i nad wejściem głównym wtórnie zamurowane.

WNĘTRZE:

Główna sala nabożeństw (jednoprzestrzenna) zlokalizowana w skrzydle podwyższonym- pn., zajmuje całą jego powierzchnię. Strop drewniany, belkowy z deskowaniem. Do sali wiedzie wejście główne na osi fasady, ze schodów. Drugie wejście usytuowane jest w członie środkowym dostępne z tarasu. Wiedzie do korytarza obsługującego pozostałe pomieszczenia. Do korytarza przylega klatka schodowa. Schody na strych 2-biegowe i do sutereny 1-biegowe, betonowe. W izbach korpusu środkowego i pd. stropy płaskie z podsufitką. Obecnie wnętrza całkowicie zdewastowane (brak stolarki drzwiowej, brak instalacji, w części pd. zwalone stropy, duże zawilgocenie, brak skrzydeł okiennych)

INSTALACJA: Obiekt wyposażony jest w instalacje elektryczną i wod-kan, ale bez przyłączy.

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Budynek synagogi (bożnicy) zbudowany w 1906 roku wg. Projektu wykonanego w biurze architektonicznym J. Gartner w Wiedniu, na istniejącym wcześniej cmentarzu (kirkucie). Nieopodal starego cmentarza (nieco wyżej po drugiej stronie ulicy) znajduje się drugi tzw. „nowy” cmentarz żydowski z 1907 r. z synagogą (w ruinie z czasów II wojny światowej) Szczególnie cenny dla kultury żydowskiej jest jednakże „stary” cmentarza. A . Eisenstein w „zaraniu śląskim” z 1934 roku podaje, iż znalazł na cmentarzu, obok 6 wcześniej opisanych macew z XIV w. Jeszcze dalsze 4 z 1364 i 1433 roku. Najstarsza macewa nosi datę 5122 (1362) i przypomina niewiastę Ester, córkę chawejr (godność człowieka wykształconego) Samuela. Wspomniany autor pisze: na starym cmentarzu w Cieszynie istnieją najcenniejsze nagrobki żydowskie w całej dzisiejszej Rzeczypospolitej Polskiej. Dodajmy , że są to także najstarsze zachowane w Cieszynie stele.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne bożnica cmentarna	17. Użytkowanie obecne nieużytkowany
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan techniczny zły. Obiekt opuszczony, zaniedbany i znacznie zdegradowany technicznie. Liczne ubytki tynków na elewacjach, mocne zawilgocenie murów szczególnie od przyziemia, ale również na skutek nieszczelności dachu, częściowo zbutwiałe i zawalone stropy. Częściowy brak stolarki okiennej, lub przeszkleń. Brak stolarki drzwi wewnętrznych.</p> <p>Stan zachowania walorów zabytkowych średni. Obiekt zachował pierwotną bryłę i ogólnie architekturę, która jednakże częściowo została przekształcona przez wprowadzenie wtórnych замуrowań otworów.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>. Obiekt należy zagospodarować z funkcją adekwatną do jego charakteru. Przeprowadzić remont generalny z uwzględnieniem rewaloryzacji.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- Decyzja wpisu do rejestru zabytków
- Studium historyczno-urbanistyczne Cieszyna PKZ Kraków 1982 r.
- Studium historyczno-urbanistyczne planu zagospodarowania przestrzennego miasta PP PKZ Wrocław 1957 r. (Archiwum SOZ B-B)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst : mgr inż. arch. Marek Cempla 10.11.2001r.

plany, rysunki : mgr inż. arch. Marek Cempla 10.11.2001r.

zdjęcia fotogr. : mgr inż. arch. Marek Cempla 10.11.2001r.

miejsce przechowywania negatywów : SOZ Bielsko-Biała

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

- 22. Biblioteka

- W. Sosna :Cieszyn Przewodnik, Cieszyn 1993 r.
- J. S. Samek : Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, tom VI, woj. katowickie, zeszyt 3 Miasto i powiat Cieszyn. Warszawa 1974 r.
- Dr Jan Galicz: Przewodnik po Cieszynie i okolicy. Cieszyn 1939 r.
- Bronisław Stiasny: Cieszyn i Zaolzie, Cieszyn 1939 r.
- J. Galicz: Cieszyńskie kościoły parafialne na przestrzeni wieków. Cieszyn 1939
- F. Popiołek: Diecezje Cieszyna. Cieszyn 1916

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

załącznik 1,2,

1. Miejscowość CIESZYN	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) <i>synagoga cmentarna na „starym cment. żydowskim</i>	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) <i>zdjęcia</i>
---------------------------	---	--

Wkładkę założył: arch. Marek Cempla listopad 2001

Miejsce przechowywania negatywów: SOZ Bielsko-Biała

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

1. Miejscowość CIESZYN	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) synagoga cmentarna na sterym cment. żydowskim	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia archiw., sytuacja
----------------------------------	--	--

Wkładkę założył: arch. Marek Cempla listopad 2004

Miejsce przechowywania negatywów: SOZ Bielsko-Biała

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

- Cieszyn,
Cmentarz żydowski przy Synagodze przy ulicy
Hażlaskiej./Pocz.XX w.
Fot.arch.bez syg./w/Muzeum w Cieszynie.
Repr.PKZ 1982,neg.nr 30739/A

31. Szkic cmentarza

